

BUITEN

7^e JAARGANG N°. 15.

ZATERDAG 12 APRIL 1913.

HET ZWITSERSCHE DORP MÜRREN. OP DEN ACHTERGROND EIGER EN MÖNCH.

INHOUD:

BEATRICE, OF ROME IN 1513, NAGELATEN TOONEELSTUK
IN 4 BEDRIJVEN, VAN J. WINKLER PRINS, (8) . . . . . BLZ. 172
MIDDEL TEGEN BIJENSTEEK, DOOR G. . . . . „ 173
SONNET, (GEDICHT), DOOR EDWARD B. KOSTER . . . . . „ 173
MÜRREN, DOOR P. J. DE BRUÏNE PLOOS VAN AMSTEL,
GEÏLLUSTREERD. . . . . BLZ. 171 EN 174
DE BERK, DOOR K. SIDERIUS, GEÏLLUSTREERD . BLZ. 174—175
RUGBY-VOETBAL, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 175—177
EEN MOOI VOGELLAND, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLL. „ 178—179
EEN REIS-HERINNERING, (SLOT), DOOR FRANS HULLEMAN BLZ. 180
IN LIMBURG, DOOR LEO RIKMENSPOEL, GEÏLL. BLZ. 180—182

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

BEATRICE, OF ROME IN 1513.

Opvoeringsrecht voorbehouden.

Nagelaten Tooneelstuk in 4 Bedrijven van J. WINKLER PRINS.

TWEDE BEDRIJF.

(8) ELFDE TOONEEL. (Vervolg).

PAUS: Nu zoo. . . . fraai. . . . hoe langer hoe mooier. Ik reken. . . maar man, ik ben geen lamp, geen toorts, geen walmend machien. . . . Ik scheen. . . . nu verder. . . .

BIBB.: Heilige Vader, 't is me niet mogelijk deze rol te spelen. 't Windt me te veel op. Ik raak de kluts kwijt. Ik weet niet hoe voort te gaan.

PAUS: Dan zal ik je vóórzeggen en jij zegt me ná. Kijk, om nu te kunnen doen wat u verlangde, bestelde ik marmer. De schippers moest ik betalen. Toen zij aan 't lossen waren, meldde ik me aan op 't Vatikaan. Maar werd afgewezen, drie keer. Eindelijk vroeg ik: Is mijn naam gezegd aan den Heiligen Vader? En ik kreeg tot antwoord: ja. (*De Bibb. herhaalt*).

PAUS: Ja, als ik het niet zoo druk had gehad. Maar de kerkelijke zaken gaan voor. . . . hoewel. . . . nu. . . . 't kan er naar zijn. . . . in elk geval, verder. . . . (*de Bibb. herhaalt*).

DE PAUS: (*met nadruk*) Verder. . . .

DE BIBB.: Ik zou liever willen zwijgen.

PAUS: Aha, dat is goed, dat is in den geest van Michele: voor 't eerst, het werd tijd. (*Met andere stem, dreigend*). Het is wel wat ongeluurd mij tweemaal hetzelfde te laten zeggen als één keer, bij eenige oplettendheid van uw kant, voldoende kon zijn. In elk geval: spreek!

DE BIBB. Dan zal ik spreken.

PAUS: Dat zei Michele niet. Hij zei. . . . omdat het uw wensch is, wil ik het zeggen, openhartig, precies, zooals 't is. Ik werd niet ontvangen en toch had ik uw marmer betaald met mijn geld en ik was arm. (*De Bibb. herhaalt*).

PAUS: Arm; zeker allerlei onnoodige uitgaven natuurlijk. En daar zoudt ge mij lastig mee willen zijn?

DE BIBB.: Ik ben zoo zuinig als ik kan.

PAUS: Aha; dat is fraai. . . . zoo zuinig als ik kan. Geheel in je eigen karakter, Bernardo. Zoo spreekt m'n groote artiest niet. Hij zei: ik drink water en eet droog brood. Als 'n bedelaar ga ik gekleed. (*Paus zich corrigeerende*). Maar neen, dat kan hij niet gezegd hebben: dat is 'n uitdrukking van Bembo, voor 'n geleerde. Wat zei hij? Ik herinner mij: voor de kleeren, die ik draag, geeft 'n Jood geen dukaat. Dát was het. En toen voegde hij er iets bij, wat betrekking had op Rafaël en waar ik nijdig om werd. Nu ja! Hij richtte zich op, hoog op, en trotsch, prachtig, zei hij: U verwisselt mij met Rafaël! (*De Bibb. herhaalt de laatste woorden*).

PAUS: Sapperloot. . . . dat is kras. . . . ik alweer. . . . ik verwissel. Niet erg beleefd. Laat mijn persoon buiten uw alle-daagsche opvattingen, als het kan. Ik verwissel. . . . me best, goed. . . . verder. Wat meer?

DE BIBB.: (*kort*) Ik weet niet meer.

PAUS: Maar ik wel. Michele zei: Driemaal klopte ik aan en driemaal werd ik afgewezen. En toen, den derden keer, nu, toen werd ik boos en ik zei: Dan zal ik m'n huisraad verkoopen aan de Joden en als de Paus me noodig heeft, laat hem weten, dat ik vertrokken ben naar Florence.

BRAMANTE: Is 't hiermee uit?

PAUS: Op de scène na met den Bisschop.

BRAMANTE (*zacht*): O wee!

PAUS: Zoo. . . . zoo. . . . ja. . . . ineens was je weg. Geen zoeken hielp. En gauw ook. . . . want ik had m'n maatregelen genomen om je te houden. En die belediging. . . . want het was 'n belediging voor me. . . . hoe heb ik die gestraft? Wat deed ik toen?

DE BIBB.: Maar waarom laat u me toch herhalen, wat u zelf heel goed weet?

PAUS: Zal je 't eindelijk zeggen. . . .

DE BIBB.: Vijf couriers zond u; maar ik wilde. . . .

DE PAUS: Niet als 'n knecht behandeld worden. . . . heel goed zoo, heel goed.

DE BIBB.: En telkens weigerde ik. . . .

PAUS: Ik herinner me niet of Michele dat zei; maar in elk geval deed hij het.

DE BIBB.: Ik liet u beleefd verzoeken 'n anderen beeldhouwer te nemen.

PAUS: 'n Impertinente boodschap. . . . en dan woordelijk zoo'n boodschap?

DE BIBB.: Ik weet niet meer. Bovendien, Uwe Heiligheid, ik ben doodmoe.

PAUS: Zoolang ik niet moe ben, is niemand hier moe. Ik zal het voorzeggen: Piero Soderini ontving drie brieven van u met banbedreiging als hij mij niet oogenblikkelijk terugzond. En toen besloot ik te gaan; moest ik wel. (*De Bibb. herhaalt*).

PAUS: Dus niet-eens vrijwillig. . . . prachtig. En dan die bedreiging om me balken op m'n hoofd te werpen, om me te dooden, als ik weer je werk kwam bewonderen in de Sixtina? Wat zou ik voor 'n lam, voor 'n schaap zijn om zooiets ongestraft te laten? (*Alle drie zien elkaar eenige oogenblikken aan*).

DE BIBB.: Bramante, jou beurt!

BRAM.: Heilige Vader, vergeef het den onervarene, heb medelijden met dit onopgevoed, onbeschoft mensch. Hij weet niet beter. Hem ontbreekt doorzicht. Hij verstaat alleen z'n vak.

PAUS: Bramante, overdrijf niet. Zoo erg heeft de Bisschop het niet gemaakt. En nu mijn antwoord. (*loopt woedend op Bramante toe en slaat hem met den staf*). Daar, domkop, vlegel, jaloersche ezels, die je bent. Zou je mijn artiest beledigen? Heb ik zelf het gedaan? Met geen woord, geen gedachte. Weg met den onruststoker, den aanhitzer, den intrigant! Uit mijn oogen, weg! (*Bramante verwijderd zich*). En jij aan m'n zij, aan m'n schouder, aan mijn hart, Michele Angelo, mijn zoon! Kom dicht, heel dicht. Op je knieën, opdat ik je zegene. . . . hier m'n hand! En nu nooit meer denken aan wegloopen; nooit meer uit het humeur; nooit meer boos; maar aan den arbeid, snel, snel. Geld. . . . zooveel als je wilt. Gun je geen rust; maak mooie dingen; altijd door, altijd voor mij. Want je kunt het. . . . als 'n scheppende God zoo gemakkelijk. En nu, m'n kind, ik moet je vaarwel zeggen. Denk er nooit weer aan, weg te loopen uit Rome. Jij bent de roem van den Paus, de roem van Italië. (*De Bibb. af*).

PAUS (*wrijft zich lachend de handen*): Zoo'n lesje is goed voor onruststokers. Het was hoog noodig, het werd tijd. Maar het heeft me wel wat veel opgewonden, vermoeid. Ik moet wat rust hebben nu. (*Tikt met z'n staf, kamerdienaar verschijnt*). Laat Piëtro alles gereed zetten voor het avondmaal; precies zooals ik bevolen heb: niets meer en niets minder. Ik wil 'n uurtje gaan rusten. Maar dat is waar ook, ik vergat het Bramante te vragen. Komt Rafaël? Stellig wél.

KAM.: Ik geloof het niet, Uwe Heiligheid. Rafaël was van middag hier en is ongesteld geworden.

PAUS: Waardoor?

KAM.: Ja, er was 'n scène met twee vreemdelingen. Maar ik heb beloofd het niet te vertellen om de rust van Uwe Heiligheid te ontzien.

PAUS (*nadenkend*): Twee vreemdelingen. . . . Men zegt, dat de Fransche troonopvolger in de stad is. Wel wat gewaagd. Als men hem maar met rust laat. Anders nieuwe verwikkelingen, nieuwe moeilijkheden voor de deur. . . . En dat op mijn leeftijd.

KAM.: De indringers zijn onschadelijk gemaakt.

PAUS: Wat bedoel je? Ga gauw: het mocht een vergissing zijn. Gauw, zorg, dat de vreemden behandeld worden met het uiterste respect, met de grootste voorkomendheid.

KAM.: Wat zegt u?

PAUS: Ga gauw. (*drijft hem de deur uit en verwijderd zich naar zijn slaapvertrek*).

TWAALFDE TOONEEL.

Piëtro, Angelo deftig in het zwart, lang foudraal in de hand, bedienden brengen tafels binnen, dischgeraad, doozen enz.

PIËTRO: Dit is de aanrechttafel. Zet die voor de schouw.

ANGELO: Maar niet al te dicht (*loopt er op toe*).

PIËTRO: En dan hierop de lamsbout, die jij netjes zult voorsnijden, hè Neef?

ANG.: Zoo netjes als ik kan.

KOK: Moet de bout gaar zijn of zóó zóó?

PIËTRO: O, vraag het hem.

ANGELO: Neen sappig, niet al te gaar; m'n mes is scherp genoeg.
PIËTRO: 'n Mooi mesje.

ANGELO: Ja, nog werk van Francia, uit zijn tijd als goudsmid. Het heft is cisello; maar 't goud is wat zwart geworden. Ik kocht het in Bologne op de markt voor 'n kleinigheid.

PIËTRO: Laat zien.

ANGELO: Dat is niet nodig. (*steekt het weer in 't foudraal*).

DE TIENDE TOONEEL.

Vorigen, Kamerdienaar.

KAM. (*tot Piëtro*): Gauw laat 'n kled hangen voor *la Dispute*. Meester Leonardo is bij den Heiligen Vader en ze zijn van plan de fresco's te gaan zien. Talm niet, anders is het te laat.

(*Allen af, behalve Angelo*).

ANGELO: Hm, die Buonarotti. 't Zal me verwonderen of het lukken zal dit keer. Maar gemakkelijk zeker niet. Hij heeft overal oogen; en terwijl hij spreekt, o zoo diepzinnig, o zoo verheven, ontgaat niets hem. Als ik zelf er maar goed af kom. Zijn vuist: nu daar slaat hij 'n brok marmer mee in tweeën. Dat is één van zijn gewone kunstjes. Wie vertelde het ook weer, dat hij in één kwartier meer afslaat van zijn steen dan vier sterke luidjes in één uur? Maar dat zal overdreven zijn. En toen hij in de Sixtina begon, jawel toen zouden Granacci en Del Piombo en Portormo en da Volterra en zelfs Vasari hem helpen. Maar wat gaf dat nu? Hij had nooit aan fresco-schilderen gedaan; en begreep niet, dat het mislukken moest; dat al zijn gelijn- en figuur-gewarrel, al zijn grootschheid van conceptie, zijn reuzen-gestaltenis vergaan, verdwijnen moest onder het kleurmengseltje, dat wij in zijn potjes en pannetjes hadden gedaan. Dat was 'n grap! En toen kon hij alles weer afkrabben en zich opsluiten en iedereen weggagen, zelfs de Heilige Vader. Of hij er iets van begrepen heeft? Wat kunnen mijn handjesvol helpers tegen het leger van Rafaël, zal hij gedacht hebben? Die leerlingetjes komen zelfs van over de Alpen, Conis uit Mechelen, Pens uit Nurnberg. En dat zijn niet zulke zachtzinnigen als meester Rafaël bij voorkeur om zich heeft. En dan is hij nog ijverzuchtig ook. Want waarom zijn naam te beitelten op de Piëta? Anders doet hij het nooit. Dat was ook 'n kolossale grap. Toen het in de kerk stond, kwam hij van tijd tot tijd kijken naar de verlichting en die verlichting beviel hem al heel weinig, geloof ik. En toen spraken we af om er 's bij te zijn, maar als vreemdelingen. En we prezen zijn werk raak; en we zagen het wel, hoe hij wegkroop. En we zeiden, dat het 't werk was van 'n Boulogneschen beeldhouwer, hoe heet ie ook weer. En 's nachts kwam Michele terug, met 'n licht op z'n kop, wat 'n grap! En hij beitelde zijn naam in de Piëta met reuzenletters, kolossaal. Dat hij zoo ijdel zou zijn, hadden we niet gedacht.

VEERTIENDE TOONEEL.

De Paus, Leonardo da Vinci (lang ahangend hoofd- en baardhaar, draagt kap met kleppen boven de ooren; bejaard, voorkomen van 'n denker en filosoof).

DE PAUS (*steunend op den schouder van Leonardo*): Ja, m'n groote meester... Eindelijk heb ik u dan hier; maar wat laat. Welk 'n genoeg voor mij op m'n ouden dag! Dat heb ik dan toch aan de Bramante te danken...

LEONARDO (*somber*): M'n taak in Florence is afgeloopen.

PAUS: In Florence misschien... Maar niet elders. Hoe zou het? Gij, de veelzijdige, de alwetende. (*Met verheffing van stem in vervoering*): Ja, ik weet wel wat men van u vertelt. Als dichter, als musicus... ha, *valente, valente*... als waterbouwkundige *esimio*; als werktuigkundige *ingegnoso*; als mathematicus *profundo*; als boetseerder *eccellento*, als pittores *sommo, sommo*, en als architetti *egregio*...

LEONARDO: Ja, ik heb veel gewerkt... maar weinig tot stand gebracht.

PAUS: Kijk, daar krijg ik 'n inval. Ik wil je in de gelegenheid stellen. De nieuwe kathedraal, de nieuwe wereldkerk, moet hebben 'n koepel, die moet zweven in de lucht, tusschen hemel en aarde, alsof Gods onzichtbare engelen op zijn bevel hem vasthouden van boven. Bramante zegt, dat het niet kan; maar ik wil het. Hij zegt: denk aan de werklieden, die vallen er af; maar ik zeg... ik wil het.

LEONARDO (*peinzend*): Draag het op aan Michele; die is groter architect dan ik.

PAUS (*in gedachten*): Ja, hij is ook groot. (*Na eenig nadenken*). Maar is het dan niet waar wat men van u vertelt, dat gij de kathedraal San Lorenzo in Firenze wildet optillen eenige ellen boven den grond?...

LEONARDO: Optillen... door de kracht van m'n denken ja.. Met groote elevators, liften, hefboomen. Maar ik was jong en ondernemend... De fundamenten waren zwak; maar de kerk staat nog. Ook dorst men mijn plan niet aan.

PAUS (*na eenig nadenken*): Maar dan die worstrijd, die ge hadt met Michele om in het Palazzo Vecchio de raadszaal te versieren met fresco's... toen hebt ge toch gewonnen?

LEONARDO (*bitter*): Ja, we hebben veel gewedijverd... en soms won ik. Maar dat hinderde mij. Oordeel zelf. Als onderwerp koos ik...

PAUS (*vurig*): Ja, dat weet ik, maar ga voort.

LEONARDO: Ik koos 'n episode uit de nederlaag van den Milaneeschen generaal Niccolo Piccinino door ons nationaal leger...

PAUS: Florentijnsch leger...

LEONARDO: De hoofdgroep stelde 'n gevecht voor om het bezit van het vijandelijk vaandel. Ik had studie gemaakt van anatomie, dieren vooral, allerlei beesten van kinds af...

PAUS: Ha de *Rosetto*...

LEONARDO: Men beweerde, dat de paarden bezield schenen door het vuur van de krijgers en boven-heerlijk in hun strijdwoede er uitzagen. Ik had werk gemaakt van de kleeding, van de harnassen, van de uitrusting, van het oppervlakkige. Michele wist het: ik had het hem verteld. Hij nam het tegenovergestelde: het naakte, het naakte menschenfiguur. Van de anatomie er van wist hij veel meer dan ik. Hij liet mij bij gelegenheid zijn karton zien. Het was geteekend met zwart krijt en met wit gehoogd. Ik vond het prachtig, subliem. Ik had nooit iets edelers gezien. Ik dacht te verliezen, ik was er zeker van... en ik won.

PAUS: Ha, ja. Ik herinner me. De krijgslieden baden in de Arno en hooren de trompet. Ze kleeden zich in haast of springen naakt de oevers op en grijpen de wapenen... De menschen schrikten er van.

LEONARDO (*somber*): Ik won... helaas, ik won.

PAUS: En is dat karton...

LEONARDO: Nooit. Ik treuzelde, treuzelde... zoolang tot er weer 'n veranderingetje, 'n oproertje kwam... en toen dacht niemand er meer aan. 't Is nooit in fresco gebracht.

PAUS: En het karton van Michele?

LEONARDO: Hij heeft altijd te lijden gehad. Maar dat was wel wat erg. Het werd in stukken gescheurd door 'n beeldhouwer, door Bandinelli, uit ijverzucht... 't Blijft 'n vlek op Bandinelli's naam, een eeuwige!...

PAUS: 'n Eeuwige!

LEONARDO: Maar al wedijverden wij, zulke dingen deden we elkaar niet aan... in dien tijd niet. Bovendien was ik 'n menschenleeftijd ouder dan Buonarotti.

PAUS: In dien tijd niet... en nu?

LEONARDO: Ik zal hem altijd achten en eeren als de allergrootste. (*beiden verwijderen zich, wandelende*).

VIJFTIENDE TOONEEL.

Piëtro, Angelo, kok met groote lamsbout, kamerdienaar.

PIËTRO: Zet dien maar neer.

ANGELO: Hij ruikt heerlijk.

BEDIENDE: Hier zijn de andere schotels.

PIËTRO: 'n Sober maal: in den één rapen... in den anderen zwart brood.

BEDIENDE: Welke wijn?

PIËTRO: Geen wijn. Water, heeft de Heilige Vader gezegd.

BEDIENDE: En dan ook geen glazen...

PIËTRO: Bij elk bord 'n beker.

KAMERHEER: Is alles gereed? Weg, dan; en Angelo bij de aanrechttafel. (*Luid om den hoek van de deur*): Uw Heiligheid is gediend. (*Wordt vervolgd*).

MIDDEL TEGEN BIJENSTEEK.

DR. Pflieger uit Ulm publiceert in het „Württ. Med. Corrbll.” zijn waarnemingen in verband met de gevolgen van bijensteek. Meermalen werd hij de laatste jaren door bijen gestoken, waarna hij steeds de in het wondje achtergebleven angel uittrok, die fijnkauwde en inslikte. Binnen enkele minuten verdween dan de pijn en de bijensteek, welke in andere gevallen het regelmatige verloop van huidzwelling en brand volgde, vertoonde dan die verschijnselen niet.

Dr. Pflieger ziet in deze waarneming verband met de verkregen immuniteit na inenting tegen pokken, keelziekte e.d. Praktisch weet men reeds lang hoe iemkers op den duur meermalen ongevoelig voor bijensteek worden.

Dezelfde geleerde heeft ook bij zijn tuinarbeid opgemerkt, dat de gevoeligheid bij het aanraken van brandnetels en de huidverschijnselen, welke als gevolg optreden, het heftigst zijn in het voorjaar, terwijl verder in het jaar bij voortgezette exposie en waarneming van deze locale vergiftiging de verschijnselen steeds minder worden, om in den nazomer zelfs geen reactie meer te voorschijn te brengen. Onze tuinerende lezers kunnen dus gerust flink toegrijpen in de brandnetels, ze raken wel „doorgekieteld.”

G.

SONNET.

Naar JOACHIM DU BELLAY (± 1525—1560).

De nacht is kort, de dag wil *te* lang duren,
De liefde ontvlucht ik en volg toch haar sporen,
Wreed voor mijzelf, wil 'k uw genade hooren,
'k Vind lust in folt'ring die ik moet verduren.

Ik zie mijn heil en ga op 't kwade aansturen,
Begeerte ontvlamt, vrees komt tot kilte storen,
'k Wil loopen, maar ik heb mijn gang verloren,
Voor mij is 't licht waar gansch geen licht wil gloren.

Ik ben van u en kan mijzelf niet zijn,
Schoon vrij van lichaam, voel 'k door sterke lijn
Mijn hart gevangen en in dwang bewaakt.

Ik wil verkrijgen, maar ik kan het niet,
Zoo wondt mij, zonder heeling in 't verschieft,
Dat oude kind, de boog'naar blind en naakt.

EDWARD B. KOSTER.

BIJ MÜRREN. GEZICHT OP MÖNCH EN JUNGFRAU.

MÜRREN.

MÜRREN is de Benjamin onder de wintersportplaatsen van het Berner Oberland. Toch zal het niet lang duren of Wengen, Adelboden en Grindelwald zullen de nieuwe concurrentie zwaar voelen. Ja, zelfs het beroemde Engadin zal vele getrouwe bezoekers niet terugzien, door hunne kennismaking met Mürren. De weg er heen gaat over Interlaken, hetgeen op zich zelf reeds een groot voordeel is. Van Interlaken gaat men met de Berner Oberland Bahnen naar Lauterbrunnen en van daar naar Mürren.

In het winterseizoen 1910-1911 was Mürren voor het eerst voor de wintersport geopend, en alle gegevens werkten er toe mede om die openstelling tot een succes te maken. Het ligt hoog, 1650 meter en is van uit het slechts 800 meter hoog liggende Lauterbrunnen zeer gemakkelijk te bereiken. Alleen reeds het aanschouwen van het prachtige panorama op de omgeving is een reis naar Mürren waard. Links ziet men de Wetterhorn, rechts de Selinfurke en daartusschen, ongeveer in het midden, de Jungfrau.

Van Lauterbrunnen uit is Mürren ook wandelende te bereiken; de afstand is dan ongeveer 2½ uur gaans. Hoewel men in 55 minuten per elektrische Bahn boven kan zijn, is het bij goed weder aan te raden te wandelen. Zij, die daar niet van houden, gaan eerst met de Drahtseilbahn van Lauterbrunnen naar Grütschalp, waar men overstapt in de elektrische.

De wandelweg voert twee keer over de Greifenbach, verder over het Fluhbächli, de Lauibach en de Staubbach.

Hier bij de Staubbach heeft men een prachtig uitzicht op de Jungfrau, de Eiger en de Mönch. Verder passeert men nog de Spitzbach, waarna men eindelijk Mürren zelf bereikt.

Die weg van Mürren naar Grütschalp is rijk bedeed aan banken, zoodat de wandelaar overal rusten en tevens van de mooie uitzichten genieten kan. Behalve die mooie weg naar Mürren heeft men aan alle zijden prachtige wandelwegen, zooals naar Reichenbach over de Sefinenfurgge, een afstand van ongeveer acht uur en naar Kandersteg in 12 uur over het Hohthürli.

Doch ook voor hen, die in Mürren zelf blijven willen en dus niet dergelijke verre wandelingen maken willen, is afleiding genoeg. Ook in de naaste omgeving is veel moois te zien. Noemen wij slechts enkele namen als Allmendhubel, van waar men den Schilthorn bereiken kan, of het Blumenthal, het Schiltthal, het Sefinenthal, Gimmelwald en Stachelberg.

Waar men ook heen wandelt, steeds ziet men een ander pano-

rama, waarbij men steeds de Jungfrau, Eiger en Mönch in het gezicht houdt, maar steeds ook zoo gevarieerd dat men als het ware ieder oogenblik meent iets nieuws te zien. Doch in den tijd van wintersport gaat men in hoofdzaak voor die sport en wandelen is niet bepaald een wintersport te noemen.

Er is echter een meer dan voldoende sneeuwval, zoodat het berglandschap voor liefhebbers van skilooopen prachtige terreinen aanbiedt.

Er zijn skitoeren in overvloed te maken. Onder de kleinere noemen wij: Schiltalp, Gohlhubel, Allmendhubel, Blumenthal, Kännelegg, Winteregg, Dorrenhubel, Gummelen; en onder de grotere toeren: Schilthorn, Petersgrat, Obersteinberg, Sefinfurke, Boganggen, Schwarzgrat, Marchegg, Saustals.

Doch ook schaatsenliefhebbers kunnen hun hart ophalen. Bij het Hotel des Alpes is er zeer mooie ijsbaan. Groot zijn de Zwitserse ijsbanen geen van allen, ook niet de zoogenaamd groote Davoserijsbaan. Voor kunstrijden zijn zij allen groot genoeg, en dat doet men daar toch in hoofdzaak. Voor het idiote rondrijden dat men op de kleine Hollandsche ijsbaantjes zooals op die der A. IJ. C. steeds ziet, is daar heelemaal geen ruimte.

Verder heeft men er zeer comfortabele hotels, die evenals de meeste Zwitserse Hotels niet duur zijn, veel goedkooper dan St. Moritz en niet duurder dan Davos, Engelberg, Wengen enz. En voorloopig is voor sommigen ook een groot voordeel boven Davos bijv., dat men er nog niet zoo veel Hollanders aantreft.

Op den duur echter zullen ook die wel inzien, dat Mürren het neusje van de zalm is wat wintersport betreft, en daar heen gaan in plaats van naar Davos en St. Moritz.

P. J. DE BRUINE PLOOS VAN AMSTEL.

Overneming verboden.

DE BERK.

ER zijn weinig boomen, waarover de meeningen zoo uiteenloopen als over den berk. De dichters: ze dwepen er mee; de schilders, ze zouden hem in hun bosch- en heigezichten populair maken, als hij 't nog niet was; een kind weet hem op een plaatje aan te wijzen, al heeft hij hem in natura nog nooit gezien. Hij heeft dus wel iets in 't oog loopends, iets karakteristieks. Maar de man van de practijk, de bosch-

baas, de houtkooper: hij loopt er zoo hoog niet mee weg. Wat interesseert hem die witte schors, wat kan hem dat zilverachtig geflakker schelen; de licht-geelgroene huid in het voorjaar, wat raakt het hem. Hij poot dennen, hij koopt iepen en eiken en beuken. Maar voor den berk blijft hij onverschillig. Toch niet geheel. Want o wee, als er eens één in z'n jonge dennenbosch mocht opslaan; die moet er uit, vandaag nog. Want hij „veegt” te veel, hij beschadigt bij 't zwiepen van z'n takken alles, wat in z'n bereik komt; vijf, zes jonge dennen moeten het ontgelden en dat mag niet! Alleen voor één ding is hij bruikbaar: voor de beplanting van brandstrooken, die het eigenlijke bosch van de spoorlijn scheiden; langs brandlanen, die dwars door de bosschen heen loopen en het vuur, zoo het uit mocht breken, tot staan moeten brengen. Een hoogst enkele maal wordt hij nog als windmantel gebruikt. Maar daarmee is het dan ook uit. Overigens: wie oog voor z'n schoon heeft, die plant hem in een beperkt aantal exemplaren. Maar meestal leeft hij verspreid, hier en daar in het wild opgeslagen. Hij groeit er niet minder om, zijn bast verliest er in schilderachtigheid niets door en z'n houding van twijgen en geflikker van bladeren blijven er even gracieus om, winnen er misschien nog bij.

In ons land komen in 't wild twee soorten van berken voor; de witte — *Betula verrucosa* en de zwarte- *B. pubescens*. Bij den eerste zijn de bladeren der volwassen boomen glad en stijf, bij den laatste dicht behaard en fluweelachtig op het gevoel. Dat hebben de jonge boompjes van den eerste ook, maar langzamerhand verdwijnt het. Overigens bestaat er tusschen beide geen noemenswaard verschil, of het moest zijn, dat de jonge loten van den Witten berk met een fijn, zacht vilt, die van den zwarten met harsachtige klierjes bedekt zijn. Voor de practijk hebben ze dezelfde waarde. Noch bij 't zaaien, noch bij het planten wordt er onderscheid gemaakt. Van een zekere voorkeur is dus geen sprake.

Wat den grond betreft, is de berk kieskeuriger dan men denken zou. „Een berk groeit overal”, is het zeggen. Het mocht wat! Waar een harde bank zit, daar kwijnt hij. En op de dorre hei behoeft men hem ook niet te zoeken. Een goede zandgrond, daar is hij op thuis! Doch er is iets anders, waar hij onverschillig voor is. En dat is de kou. In Jakoetsk — Siberië — waar de gemiddelde Januari-temperatuur - 42.8° bedraagt, waar zelfs -62° genoteerd werd, waar maanden aaneen de schaduwtemperatuur niet boven de -30° gaat, waar weken aaneen dus een kou heerscht, die zelfs het kwik bevrozen doet, daar houdt hij het leven niet alleen, maar daar vormt hij heele wouden, daar groeit hij nog tot flinke, krachtige boomen op. Zijn gebied moet men dus in het hooge Noorden zoeken. Waar andere planten zich terug moeten trekken, wijl 't hun er te bar is, daar houdt hij nog onverschrokken stand.

Vanwaar nu zijn typische voorkomen, zijn witte bast in de eerste plaats? Het is een gevolg van de eigenaardige wijze, waarop zijn schorsdeelen ieder jaar worden afgestooten. Tot recht begrip daarvan het volgende: De ontwikkeling der kurkhuid houdt gelijken tred met die van den stam. Zoodra dus tengevolge van de vorming van een nieuwen jaarring het houtlichaam van den stam dikker wordt, verwijdt zich ook de kurklaag, die den stam als een korst omsluit. Bovenaan valt die oude schors in droge linten en vliezige stukken af en wordt telkens door nieuwe vervangen. Maar onderaan, althans bij de oudere boomen, blijft hij jaren in stand, gaat bij den verderen diktegroei spleeten en in de kloven ervan wordt van binnen uit weer een nieuwe kurklaag ingeschoven. Zoo ziet men dus, hoe bij deze het witte, schilferachtige dek naar den voet toe langzamerhand in een tamelijk donkergekleurde, zeer harde, korstachtige massa overgaat. En naarmate de leeftijd van den boom toeneemt, schrijdt dat ook naar boven toe voort.

Als het jonge loof pas ontloken en de buitenwand der opperhuidcellen dus nog niet voldoende verdikt is, ligt er een dun vernislaagje overheen. Het bestaat uit een mengsel van hars en slijm en dient als regulator bij de verdamping. Later, als de opperhuid steviger wordt, is het overbodig en verdwijnt. De bladeren, aan lange, elastische bladstelen opgehangen, waaien met elk windje mee en voor breken of inscheuren is geen gevaar. Dat komt ze in 't Noorden te pas, waar nog andere stormen blazen als hier!

Klein en onaanzienlijk zijn de bloemtrossen. Het zijn er van tweeërlei soort. Sommige, de meeldraadkatjes, zijn er in den nazomer al. Ze zijn bruinachtig van kleur, staan tot den tijd, dat ze stuiven gaan, nagenoeg rechtop en zitten paarsgewijs aan het einde der takjes. De andere, de stamperkatjes, komen eerst later. Ze zitten gedurende den winter in de knoppen opgesloten en komen in het voorjaar pas, tegelijk met de groene blaadjes, voor den dag. Ze zien er, in tegenstelling met de eerste, sappig groen uit, zijn veel smaller en dragen in de oksels der schubben niets anders dan stampers, die zich van boven in een tweetal stempels splitsen. Het stuifmeel wordt pas vrijgelaten, nadat de stamperkatjes aan denzelfden boom reeds

twee à drie dagen voor de ontvangst ervan gereed waren. De boom is dus in het oog loopend protogynisch en het spreekt van zelf, dat de kruisbestuiving hierdoor in de hand gewerkt wordt. Dat het windbloemen zijn, behoeft niet gezegd te worden. Trouwens: de meeste onzer woudboomen zijn het. De vruchtboomen daarentegen, benevens de wilg, de wilde kastanje, de linde en enkele andere meer, zijn insectenbloemen. Ze dragen kleurrijker bloemens, hebben kleverig stuifmeel en brengen honig voort.

In den nazomer rijpt het zaad. Het is zóó licht — er gaan een millioen van in een kilo — dat het gemakkelijk door den wind voortgeblazen wordt. Het vliezige randje doet daarbij dienst als zeil. Zoo komt het dan ook, dat het terecht komt, waar men het niet verwachten zou en dat jonge berken opschieten, waar ze nooit geplant werden. In sommige Noorsche streken heerscht zoodoende de meening, dat ze door God zelf gezaaid worden.

De berk is een lichtboom. Schaduw verdraagt hij niet. In een donker hoekje groeit hij niet. En als z'n stam zilverachtig begint te worden, heeft men met het verplanten in den regel weinig succes. Hij heeft dus nog meer pretenties, dan men zoo oppervlakkig beschouwd wel meenen zou.

Overneming verboden.

K. SIDERIUS.

RUGBY-VOETBAL.

IN gewoon of „association” voetbal zijn we langzamerhand heele kranen geworden: laatst bleek tot ons aller trots, dat we onze leermeesters, de Engelschen, soms zelfs de baas zijn, en geen sport is in ons land meer populair als dit voetbal. Het z.g.n. *rugby-voetbal* wil er echter bij ons nog niet recht in. Hoofdzakelijk zijn het de hier studeerende Zuid-Afrikaners, die in ons land dit spel met voorliefde beoefenen. Wij geven daarom gaarne in ons blad plaats aan onderstaand praatje over „rugby-voetbal” van een Zuid-Afrikaner in zijn eigen taal, die zoo nauw aan de onze verwant en voor ons zonder veel moeite te begrijpen is.

RED.

Als ons op 'n Zaterdag middag in die winter op die sport velde van Amsterdam een kijkje gaan neem, dan zien ons dat daar misschien onbekend tog een paar verskillende spelle gespeel word.

Achter die Concertgebouw zie ons een boel dames en here deurmekaar hardloop; iedereen is in bezit van een stok, waarvan

Foto R. Tepe.

BERKETAK MET KATJES.

Foto's C. Steenbergh

DE RUGBY-WEDSTRIJD OP HET TERREIN VAN R. A. P. TE AMSTERDAM,
TUSSCHEN ENGELSCHEN EN ZUID-AFRIKANERS, 21 MAART L.L.
SCRUM IN DE „TWENTY FIVE“.

DE RUGBY-WEDSTRIJD OP HET TERREIN VAN R. A. P. TE AMSTERDAM,
TUSSCHEN ENGELSCHEN EN ZUID-AFRIKANERS, 21 MAART L.L.
EEN „LINE-OUT“ OP DE „SCORING-LINE“ VAN DE AFRIKANERS.

DE RUGBY-WEDSTRIJD OP HET TERREIN VAN R. A. P. TE AMSTERDAM,
TUSSCHEN ENGELSCHEN EN ZUID-AFRIKANERS, 21 MAART L.L.
EEN „LINE-OUT“ GENOMEN DOOR DE ENGELSCHEN.

die onderste stuk gebuig is, met die stok slaan hulle dan een ronde balletjie heen en weer, een klein eindjie verder tot ik weet nie hoe ver nie zien jij op elke stukkie beloopbare grond mense, allemaal van die Man-geslacht, zeker die populairste sport in Holland beoefen n.l. voetbal. Die bal die hulle gebruik is groot en rond en word met skoppe en trappe eer die veld gestuur. Tussen die gewoel van balle sien jij ook af en toe een langwerpige bal die lug in vlieg en het is oer die spel, die gespeel wort met die langwerpige bal, wat ik graag iets van wil vertel: die spel is Rugby-voetbal.

Als ik zeg dat Hockey, „Association“-voetbal en Rugby-voetbal van een en diezelfde spel afstam dan lijkt dit misskien een beetje gek, tog is dit zo en om dit te bewijs moet ik een beetje terug gaan in die geskiedenis van die bal sport.

Die oudste bal spel bekend is die gespeel deur die oue Romeine uit die derde-eeuw. Die oue Romeine het een spel gespeel, die veel oereen kom met Rugby-voetbal en die als bron van die bogenoemde spelle aangeneem kan word. Die spel het daaruit bestaan dat twee partije hulle best doen om op wat manier dan ook een bal oer een lijn te krijg en die partij die het dan eerst doen het die spel gewin.

Die spel was ook erg populair en volgens Martial moes iedereen dit spel, dit was soals hulle dit uitgedruk het een spel ver oud en jong. „Folle decet pueros ludere, folle sene“.

Van die reëls is bijna niks bekend, alleen dat die bal lig moes wees en daartoe het hulle dan gebruik een bal met lug gevul, verder weet ons nie veel van die spel.

Ons lees dan verder ook niks meer van die spel; in ander lande het hulle dit blykbaar dan ook nie gespeel, tot in latere jare sien ons dat in England weer een balspel hom ontwikkel, misskien het die Romeine dit oergebren en die spel kan ons dan beskouw als die hoeksteen van ons moderne voetbal spel.

Dat die spel toen daar al lang bestaan et is zeker en dat dit voetbal, was durf ik bijna ook als zeker vas te stel.

Verslaë van die spel is in die twaalfde-eeuw geskryf deur een zekere Fitz Stephen; hij gee een verhaal van een balspel op iedere „Shrove Tuesday“ gespeel: hij zê dat die spel erg populair was en gebruik die woorde „ludum pilae celebrem“ daarby. Nou is die woorde baija vaag, maar als ons die geskiedenis nagaan, zie ons dat hulle altijd voetbal op die dag gespeel het en kan ons dan ook als zeker aanneem, dat dit voetbal is wat hij bedoel.

Dit lijkt of daar in die tijd net een algemene ontwaking was op die gebied van bal-sport, want vanaf die jaar 1200 het ons tamelik goeie verslage van voetbal en van geskryfte en wetten kan ons min of meer die invloed en geaardheid van die sport sien.

Toen Eduard II geregeer het, was die mense gewoon weg dol op die spel, zodat hulle dit zelfs in die strate van Londen gespeel het en rustige en kalme koopluk kon nie hulle bezigheid doen nie; op verzoek van die mense is dit toe belet. Veel het dit nie gehelp nie want allehoewel alle wette dit verbied, het die mense tog nog volgehou met speel en kon die spel nie onderdruk word nie.

Koning Eduard III het in 1349 weer een wet gepasseer teen die spel, hij zê dat nie alleen die spel gevaarlik is ver die spelers maar ook ver die staat, alle mense verwaarloos alles om voetbal te speel. Toe die wet gepasseer is, het alleen dorps en stads mense dit gespeel. Die wet het ook weer geen effect gehad, want in 1508 skryf een zekere Barclay, dat dit nou zover was dat selfs die boere voetbal speel. In een gedicht van hom lees ons die vollende: „The sturdie plowman, lustie strong and bold,

Overcometh the winter with driving the football,

Forgetting labour and many a grievous fall".

Die Engelse Regering was erg teen voetbal, maar al hulle wette kon niks doen nie. Self toen in 1581 een wet gepasseer is wat die spel in Londen helemaal verbied en tronk-straf 1) ver een oertreder opleg, zien ons tog nog dat hulle zelfs op die strate nog gespeel het. Zo kan ons zien dat die Engelse in die vroegste jare al besluit het om voetbal hulle Nationale sport te maak en dat iedere manspersoon daar een zekere bekoring in vond. Niet alleen mans, ook vrouwe het die spel mooi gevind (en vind dit van daag nog mooi) en menige speler het deur zijn goeie spel bewondering en zelfs die hart van meisjes gewin; Sir Roger de Coverly lever ons een bewijs hiervoor, hij schrijf als volgt:

„Tom Short (een van de spelers van een voetbal wedstrijd) behaved himself so well that most people seemed to agree, it was impossible that he should remain a bachelor until the next season".

Met die beskaving van die sport het die populariteit toegeneem en als ons wil weet hoe die sport vandaag deur die publiek gewaardeer word, hoef ons alleen die krante na te zien: tienduizend toeskouers bij een voetbal wedstrijd is iets alledaags geword.

Genoeg nou van die invloed en populariteit van die spel; nou iets van die spel self.

Die spel van die derde eeuw en die wat hulle in latere jare keer op keer deur wette verbied het, was nie so veilig als die kalme Rugby spel van vandaag, spreek dan ook vanzelf het bijna geen ooreenkomst met „Association" voetbal en als dit nou weer gespeel moes wort, zal die Hockey spelers, die Oupa 2) van hulle spel een barbaarse boel noem en tog het daar veel in die spel van ouds gezit.

Wat die velde betref, die het een beetje in lengte en breete verskil, in breete was geen grens, in die lengte het dit verskil tussen zestig meter en een paar Engelse mijl, was daar een wedstrijd tussen twee huisgezinnen dan was dieveld 60 trede lang, maar tussen twe dorpe was het een paar mijl.

Als twee dorpe teen mekaar speel zet hulle die bal halfweg neer, die spelers net so veel als mee wou doen aan ieder kant van die halfweg lijn; nou was dit hulle doel om die bal naar die doel van die teenpartij te krijg, alle middels was geldig. Die spel was baija ruw en dit was dan ook niks, als daar een stuk of wat hulle nekke breek, die ruwheid het die spel dan ook lang gehou.

Stubbe beskrijf voetbal in 1583 als een „friendlie kinde of fyghte".

Met al die ruwheid en al die wette teen voetbal het die spel tog nog gebloei.

Shakespeare maak ook melding van voetbal en vollens hem lijk dit dan ook of voetbal die hele England deur gespeel werd.

Die skeiding in voetbal skijn omtrent die einde van die zestiende eeuw plaats gevind te het, want in 1602 beskrijf Carew twe soorten voetbal of liever twe balspelle n.l. „Hurling" en „Goales". „Hurling" kan ons beskou as die pa van Hockey en „Goales" die pa van Rugby en gewoon „Association" voetbal.

Opmerkelijk is dit, dat partij van die reels, toe in gebruik, vandaag ook nog in die Rugby sport voorkom, n.l. „Offside" en „Forward pass" en dan ook is die spelers toe al op vijftien gestel, die maximum was twintig.

Van ongeveer 1600 ver omtrent 200 jaar het voetbal een slaap periode deurgemaak en in sommige plaatse het hulle dit al beskou as een uitgestorwe spel uit vroegere eeue. Tog moet die spel in die slaapperiode baija vooruit gegaan het. Een zekere Fransman uit die tijd

Foto's C. Steenbergh

EEN SPANNEND MOMENT NA DE RUST, TOEN DE AFRIKANERS BIJNA „SCOORDEN".

EEN POOSJE NA HET BOVENSTAANDE; EEN „LOOSE SCRUM".
Men lette op de truien van de spelers; die der Afrikaners waren oorspronkelijk wit.

HET AFRIKAANSCH E SPAN (S. JOUBERT DE „SPRINGBOK", MET BAL IN DE HANDEN).
Vóór den Wedstrijd. De truien der spelers zijn nog wit.

skrijf over zij ervaringen in England en maak dan o.a. melding van een voetbal spel die hij daar gezien het; die spel zeg hij is „Utile et charmant”, die spel was toen nie meer die „Friendlie kinde of fyghte” van Stubbe en kon nie so ruw gewees het nie als die wat Eduard III helemaal verbied het nie, tog was dit dieselfde spel, net een beetje beskaafd.

Na die herleving is voetbal meer een skool sport geword en krijg ons allemaal verhalde van skool wedstryden.

Hoe dat die twee spelle, „Association” en Rugby van mekaar geskei is, is nie so maklik uit te maak, daar is een paar theorien en die meest aanneemlike wil ik kort beskrywe. Ik het al gezeg dat na die herleving dit meer een skool sport geword is; nou weet ons dat die skoolvelde van vroeger maar klein was en dat die altijd tussen mure was, dus die oue spel van „Tackling and Kicking” zoals dit toen genoem was, het te gevaarlik geword en is deur die onderwyzers verbied; zo het dan die „dribbling” spel ontstaan. Een paar jaar later, zien ons, het die skool „Rugby” groter speelvelde gekrij en het die spel van „Tackling and Kicking” weer post gevat, dit

Foto Schulz.

KLUIT, ZIJN EIENEN KEEREND.

Die reels van die spel het ook stadig aangegroeid: die wat in 1600 al bekend was het altijd blij bestaan, toen is daar andere reels ingevoer, welke en in welke order ontbreek mij die informatie, alleen kon ik deur zoek ontdek dat in 1860 „scrummages” en „Free kicks” ook al bestaan het.

Stap ver stap kan ik die ontwikkeling van die sport nie nagaan nie, nie alleen om die reusachtige werk, maar ook omdat zoveel van die informatie helemaal nie te krij is. Dat Rugby-voetbal gauw populair was, blyk uit die feit dat in 1852 bijna alle skolen dit gespeel het.

Buite die skole om is in 1858 die eerste Rugbyvoetbalclub opgerig n.l. Blackheath: die lede was meestal oud leerlinge van Rugby; die jaar daarop is die beroemde Richmond club opgerig en in 1860 is daar een hele boel clubs gevorm.

Die clubs het allemaal min of meer hulle eige reels gehad; als twee clubs teen mekaar speel het hulle altijd die rechl van die plaatselike club gevolg. Daardoor het daar natuurlik altijd ruzie gekom, tot-

dat daar voorziening in die behoefte van ooreenkomst gemaak is.

In 1871 is die „Rugby-Union” gevorm en die het toe reels opgestel ver alle Rugbyspelers. Die stap was een groot winst ver die sport, van daar dater dan ook die sukses van Rugbyvoetbal.

Sinds die tijd het Rugby een van die Engelse Nationale sporte geword. In 1871 was die spel zover gevorder dat die eerste internationale wedstryd tussen Engeland en Scotland gespeel kon word, Scotland het toe gewin, die eerste Inter-Varsity; tussen Cambridge en Oxford is pas in 1873 gespeel.

Die Moderne Rugby voetbal dateer van 1871. Sinds die tijd het dit een spel geword waar verstand een eerste vereiste is.

In vroegere jare toen tien „forwards”, twee halves”, een „threequarter” en twee „backs” die opstelling van die manschappe was, het kracht een groot rol gespeel, vandaar dat Scotland dan ook in die eerste jare al die wedstryden kon win, maar deur veranderingen in veldrangskikking is het meer een spel van taktik en vernuf geword.

Rugby word van daag met vijftien mense gespeel, acht „forwards”, twee „halfbacks”, vier „threequarters” en een „fullback”. Die „forwards” is daar om die vaste werk te doen, terwyl die backs die losse werk moet doen; deur vaste werk bedoel ik „scrums”, „line outs” en „forward dribbling”. „Scrums” word gevorm als een of ander partij die bal naar voren gooi of ver en fout van een of andere partij als die scheidsrechter denk dat die fout nie zo ernstig is nie, „line outs” is wanneer die bal uitgewees het en hij moet weer ingegooi word en „dribbling” gebeur als die boel „forwards” vrij kom en die bal is voor hulle.

Als die bal uit zo'n scrum kom of als hij agter die „forwards” kom, is daar altijd een van die „halfbacks” bij, hij grijp dan die bal en gooi dit naar een van die „threequarters”, natuurlik agteruit en zo word die bal dan van man tot man gegooi, terwyl hulle altijd naar voren hardloop tot dat een man dan met die bal in zij bezit gevang word of die bal op een of ander manier dood raak.

Raak die bal buite die veld krijg hulle weer een „line-out”, laat bij die bal naar voren val, of word hij in bezit van die bal deur een van zij oppositie gevang en hij hou die bal te lang vas krijg hulle een „scrum”. Die backs moet altijd probeer om grond te win en van hulle word dan verlang om die bal zo ver als hulle kan buiten spel te bring.

Die „full back” moet altijd die bal ver weg skop, d.w.z. hij moet die bal zo weg skop dat dit buiten spel is en die plek waar dit uit die veld gaat moet zo ver moentlik in die richting van die oppositie wees; dan moet hij nooit waag om deur die oppositie te gaan daar hij dan in zo'n geval precies net zo' als een „goal keeper” handel, die ook nie van zij plaas mag gaan.

Als een partij deur die linie van die oppositie breek, dan moet hulle die bal achter die doel lijn neer druk waarvoor hulle dan drie punten krijg, die bal word dan evenwijdig aan die outline teruggebring deur die „scorende” partij en kan dan, deur die bal van uit die veld ver die „goal” pale te schop die drie punten (try) tot vijf punten (goal) vermeerder, die manschappe van die ander partij blijf dan allemaal achter die „scoring” lijn staan, terwyl die scorende partij allemaal achter die bal moet blij.

Als iemand terwyl die bal in spel is een „dropgoal”, (skoppen zodra die bal grond raak) skop, krijg zijn partij vier punten en als iemand deur een strafskop een goalskop krijg, zijn partij drie.

In het kort het ik hier 't een en ander vertel van Rugby-voetbal. Miskien dat dit eenigzins zal bijdra om latere spelle te geniet.

Overneming verboden.

- 1) Gevangenisstraf.
- 2) Grootvader.

Foto P. L. Steenhuizen.

NOORSCH OF ZILVERGRIJZE ZEEZWALUWEN.

was omtrent 1825, terwyl op die andere skole het die „dribbling” spel hom verder ontwikkel.

Deur ondervinding het hulle die spel helemaal beskaaf en is dit een spel geworde wat die wereld in kon gaan.

Foto A. Burdelt.

SCHOLEKSTER BIJ HAAR NEST IN DE DUINEN.

Een mooi Vogelland.

...Binnendijks een land, dat geen land meer is, slikken, broekland, half onder water, dat weer langzamerhand ontgonnen wordt. En dan splitst zich de dijk, en omvat enkel water. Dat zijn de Inlagen. Een groot binnenwater, met enkele eilandjes, wit van de meeuwen. Die hebben hier hun broedplaatsen, en al mee de mooiste, die ik ken in ons land...

HASPELS.

ZOO karakteriseert de bekende schrijver G. F. Haspels, de kenner van Zeeland bij uitnemendheid, het land, waar ik in de lente van 1912 een drietal weken vol ornithologische genietingen mocht doorbrengen, in de prachtige uitgave van den Algemeenen Nederlandschen Wielrijdersbond „*Ons eigen land*”.

Na Texel en het nooit volprezen asyl der Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, het Naardermeer, geloof ik, dat het Westen van Schouwen de rijkste vogelstreek van ons land is. Ook wat betreft het aantal *verschillende* soorten. Rottum is ook als 't ware met vogels bezaaid, maar het soortental is daar vrij beperkt, terwijl dat juist op Schouwen zeer groot is. Als ik zoo eens bij mezelf naga, wat er op dat eiland voor vogels voorkomen, dan kom ik zeer zeker op meer dan de helft van de in Nederland als broedende soorten.

Niet alleen meeuwen, sterns, water- en moerasvogels, maar ook de kleinere vogels zijn er goed vertegenwoordigd. De specht nestelt er net zoo goed als bij ons in Gelderland en de nachtegaal zingt er, zij 't dan ook in minder grooten getale, evenals tjiftjaf, fitis en winterkoning.

Voor al in 't meer boschrijke gedeelte (in de buurt van Noordgouwe, Schuddebeurs en Zierikzee) broeden talrijke zangvogels; lijsterzang is er niet van de lucht, de bosch- en tortelduiven hebben er haar ijle bouwsels in de knotwilgen, 't spotvogeltje broedt in het lage wilgenhout, de uilen komen tot op weinige meters van de huizen der menschen (daar zal ik 't later wel eens over hebben) en talrijke kleine pietjes hebben hunne huishoudinkjes, voor 's menschen oog onzichtbaar, in 't dichte struweel. Zelfs heeft er dit jaar een groote lijster (mistelijster) gebroed. Vijverberg te Noordgouwe, den lezers van „Buiten” door zijn bijdragen over de vogels van Schouwen welbekend, heeft een mooie afbeelding van een jong exemplaar. Den ouden vogel te kijken, ging niet zoo gemakkelijk. Nu moet ge weten, dat deze lijstersoort in Nederland lang niet algemeen is. In de duinen komt zij nog 't meeste voor. Zoo is dan dit eiland niet van vogelleven ontbloot; maar meer dan om de kleine gevleugelde zangers, die den gewonen wandelaar of fietser nauwelijks opvallen, is Schouwen bekend om zijn moerasornis. Die is kolossaal groot, en in aantal en in soortenrijkdom. Wie nog nooit op de hillen, (dat zijn eilandjes in de reeds in het motto genoemde Inlagen) geweest is, en dat zijn er maar weinigen, want de pachter verontrust zijn vogels zoo weinig mogelijk, kan zich geen beeld vormen van de ontzaglijke vogel-massa's, die hier broeden. Op sommige plaatsen liggen de nesten zoo dicht, dat men er nauwelijks kan passeeren, zonder eieren stuk te trappen. 't Klinkt ongelooflijk, doch het is de waarheid, hoe vreemd dat sommigen ook schijnen moge, die nooit Schouwen bezochten.

Het spreekt vanzelf, dat een land, waar de eieren zoo maar voor 't rapen liggen, door de menschen wordt geëxploiteerd, maar dat dit op een wijze geschiedt, dat het aantal vogels ieder jaar grooter wordt, mag als minder bekend verondersteld worden.

De pachter, die heel

Schnabelsc.

Foto R. Tepe.

BROEDENDE ZILVERMEEUW.

goed weet dat, wanneer hij de legsels maar „rücksichtslos” dag aan dag wegneemt, hij binnen een zeer korten tijd de kolonies heeft uitgemoord, helpt zijn dieren zooveel mogelijk. Wanneer 't water rijst, brengt hij een paar manden hooi, stroo en verdere ingrediënten op de hillen, waarmee de meeuwen en sterns de nesten wat kunnen ophoogen, vertoonen zich bunzings, wezels, otters, ratten of ander roofgespuis, dan rust hij niet, voor hij den laatste ervan heeft opgeruimd, en door verder bij het eierengaren met beleid te werk te gaan, weet hij de broedkolonies op sterkte te houden, ja, ze zelfs te vergrooten.

Fanatieke vogelbeschermers zullen wellicht het uithalen van die duizenden en nog eens duizenden eieren laken, maar hoewel ik ook sterk ageer tegen het nesten-uithalen in 't algemeen, en zelfs lid ben van de Vereeniging tot Bescherming van Vogels, waag ik het toch vol te houden, dat van den Hoek, de pachter der Kerkwervensche Inlagen met al zijn eieren-wegnemen de meest practische beschermer van Nederland is. Den Rottumschen voogd en mijn vriend Man in 't Veld, de kooiker van Ellemeet natuurlijk niet te na gesproken. Ik zou nog verder willen gaan, en beweren, dat, wanneer men de vogels daar gewoon in hun natuurstaat had laten broeden, er geen Inlagen en geen meeuwen meer zouden zijn! Buitendijks dan altijd. Want zonder 's menschen zorg waren

Schnabelsc.

Foto R. Tepe.

BROEDENDE SCHOLEKSTER.

de eilandjes, die met zeer veel moeite op hun huidige grootte worden gehouden, al lang door wind en golfslag verdwenen. Daarvan ben ik overtuigd.

A. B. WIGMAN.

(Wordt vervolgd). Overneming verboden.

EEN REIS- HERINNERING.

(Slot).

EEN prettige, gerust-stellende afleiding, was de binnenkomst van den waard met z'n twee „poesen”. Want, in-eens, handig, wendde de president zich tot den kastelein en zei:

„Niet-waar Vermeulen, we hebben hier altijd eerste-rangs-sprekers!”

„Ja, altijd eerste-rangs”, stemde die in. „Meneer Vogel...”

„Vóógel! Jaaaa. Eérste klas! We hebben 'm hier al twee maal gehad! Z'n Oedipóes!? Móóí. Als-i dan roept an 't slot: wei-ei-ei, whei-ei-ei...”

De veearts scheen het geloei van een koe te imiteeren, maar met z'n armen in de lucht, de bluts in den hoed, de twee losse vestknoopen, de naar de zoldering starende oogen, was de parodie kostelijk.

„Niet-waar, Vermeulen, 't was ééinig!”

„Ja. Ja”, knikte de kastelein, „en wat was tie man moei an 't end! Wat zweette-n-i! Och-och-och, wat zweette die man! 't Liep 'm tappelings langs z'n gezicht. Ik had met 'm te doen. Want hij was moei, hoor. En hoe heette dat stuk ook weer waar ie als Romein in optreedt...”

„Jaa, jaa, óók mooi!” Geef me nog maar 'n cognacje, Vermeulen. Eénig. En dan hebben we gehad: Edmond Visser. Werkt meer in de filosofie. Dat mag ik ook wel's voor 'n keer. En dan hebben we d'r één gehad over de sterren! Maar dat was 'n beetje taai. Heel leerzaam weet-je, maar taai. Ja, je hebt menschen hier, die kan 't niks schelen hoe zoo'n staartster werkt. De vrouw van de dokter, die zei de volgende dag tegen me: „ik heb nooit zoo goed in m'n eigen bed geslapen als gisterenavond op de vergadering!” Ja. Daar moet je tegen kunnen. En toch was 't 'n eerste-klas-kracht. Ik voor mij hoor ook liever Vogel. Die stem! Móóie stem! En die houding van die kerel! Echt-romeinsch! Met bloote armen, met van die braceletten om z'n polsen, met 'n médaille op z'n borts en 'n kóp.... ééinig! Net Napoleon! En 'n héele, gewone, aardige man als je zoo met 'm sprak”.

Tegenover dergelijke kunst- en kunstenaars-indrukken past een volstrekt stilzwijgen. De naakte armen, de braceletten, het médaille en ook het zweet van den kunstenaar zijn ongetwijfeld fraaie zaken, doch die het hart der kunst niet raken.

Tegen half acht was de zaal bezet met een troep boeren, enkele dames in ruischend en zijig avondtoilet, eenige dikke heeren in correcte avondklederen, een dokter in smoking, een ristetje kwetterende jonge-meisjes in witte en rose jurken met strikken in het afhangende haar, een paar tot mummies verstijfde ouwe jonge-juffrouwen en een veldwachter.

Foto Aug. F. W. Vogt.

BIJ DE OUDE WALLEN VAN MAASTRICHT.

De voordracht begon. Na de rey van Edelingen haalde één der achter in de zaal zittende boeren een lange Goudsche pijp te voorschijn en was bij het Bode-verhaal reeds geheel door den rook verzwolgen. Weldra dreven en slierden als dikke buien de rook-wolken langs de lage zoldering, werden de lamplichten flauwer en de pijpen algemeener. Lustig klukte de waard een fleschje bier leeg en toen Vondel's verbéelding-rijke regelen:

„Zij vielen overhoop en lagen bij malkander

In 't rond, gelijk een krans van rozen wit en rood”

opklonken, maakte één der aanwezigen de beweging van vallen, tot groote maar stikeme pret van één der kind-meisjes, die achter haar rose handje giegelde en zenuw-schokte van het lachen. Telkens kreunde de deur open, plompte iemand naar binnen, kraakte een stoel. Eén der mummie-achtige juffrouwen zat onbeweeglijk en star te staren, huiverde nu en dan, trok een pijnlijk verwrongen gezicht bij het vernemen van Haemstee's schandaal jegens Klaeris.

Het was een uiterst kunstzinnig auditorium en de veearts-voorzitter vertelde me, tijdens de pauze, toen de appelbollen werden rondgediend, dat ik aan de Goudsche pijpen kon bespeuren of de voordracht wel of niet slaagde. Waren de pijp-koppen naar den vloer gericht en rookte men niet, dan kon ik veilig aannemen, dat het stuk „in goeie aarde” viel, werden daarentegen de koppen andersom vast gehouden en rookte men wel, dan....

Zwijgend en nadenkend stonden veearts en lezer de volgeroekte ruimte in te kijken.

Na afloop van de voordrachten stonden voorzitter en schrijver dezes nog wat na te praten, toen er uit de vertrekkende menschen een man met een chauffeurspet opdook, die bescheiden op een afstand bleef wachten. De veearts heeft zeker een auto, dacht ik, maar de dokter der dieren stelde mij den pas-verschenen heer voor als: „de thesaurier”. Blijkbaar een schuchter en schuw heerschap, dat op een zonderling-aarzelende wijs mij naar de conditiën vroeg. En ik noemde hem die welke in mijn schrijven vermeld

waren als antwoord op de uitnodiging van den secretaris. De veearts was eenige passen van ons verwijderd.

„Ja”, begon de man met de chauffeurspet en dwalende oogen, „ja, de secretaris is wegens familie-omstandigheden de stad uit en ik durf niet, alléén, maar wacht u 's even....”

Hij stapte nu naar den wachtenden veearts, fluisterde dien heer iets in het oor, die daarop heftig nee-schudde. In tusschen had ik de gelegenheid te overdenken, dat de secretaris wel verhinderd was geweest de vergadering bij te wonen, doch mij niets van uitstедigheid had verteld. Een truc? Een list? Een leugen?

De schatbewaarder met de pet kwam weerom en leutte maar verder:

„Nee, de voorzitter zegt ook, dat durven we niet op ons te nemen. Maar laat ik u vast een voorschotje geven...”

„Pardon, mijnheer de penningmeester”, interrompeerde ik eenigszins hoog en klassiek-afwijzend van gebaar:

„Een voorschot accepteer ik in geen geval. Voorschotten acht ik beslist uit den booze. Uw Bestuur heeft me conditiën gevraagd. Ik heb die verstrekt en vervolgens heeft uw Vereeniging mij uitgenoodigd, ik verlang dus, dat u als penningmeester zich aan die conditiën houdt.”

Foto Aug. F. W. Vogt.

BIJ DE OUDE WALLEN VAN MAASTRICHT.

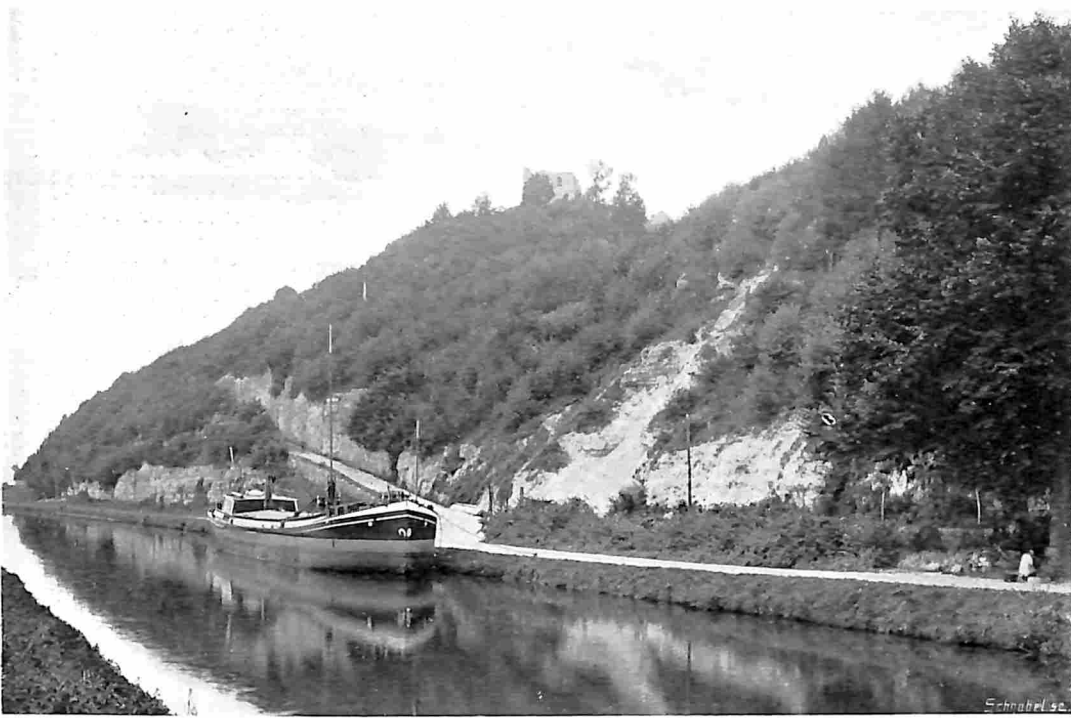

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE RUÏNE LICHTENBERG EN HET KANAAL VAN MAASTRICHT NAAR LUIK.

Er volgde een onbehagelijk en langdurend zwijgen. De veearts keek steelsgewijs onzen kant uit, wachtte geduldig. Eindelijk leuterde de schatbewaarder weer:

„Dus u wilt geen voorschotje?”

Het werd een moeilijke strijd. Hij hield een bankbiljet in de hand, keek me nu voor het eerst recht en onderzoekend aan. Ik zag hem nu ook vlak in z'n onbeschaamd en van schraperigheid ingevallen bakkes, combineerde de omgeving met dezen ietwat onbetrouwbaar uitzienenden man, antwoordde met hautainen glimlach:

„Ik zal voor dezen keer uw verzoek inwilligen, hoewel het me zeer bevreemdt dat ge, als penningmeester, u niet van te voren met den secretaris hebt verstaan.... maar van den secretaris gesproken. U zei, dat die niet in de stad was! Maar die is thuis. Laten we dus even de zaak afhandelen en daar heengaan! Allons!

Ik presideerde, het tweetal volgde gedwee, maar was, voor we het gebouw uit waren, al aan 't ruziën.

„Ik doe 't niet”, weigerde de veearts hardnekkig.

„Geef dan....” gebood de ander.

„Ik heb 't niet”, verontschuldigde zich de voorzitter en verdween schouder-ophalend door een zij-deur, de duisternis in.

Buiten in de winter-kou, op weg naar den secretaris, begon de „thesaurier” lievig te keuvelen:

„'t Is koud, vindt u niet?”

„Ja.”

„Je kan best een jas velen.”

„Ja.”

„'t Is nog een heel eind.”

„Zoo.”

„Ja. Daar slaat-i al 't half ellef!”

Kwart voor elven waren wij bij den secretaris-in-hemdsmouwen op visite. De jonge man was erg verlegen, maakte een sympathieken doch overigens fletsen indruk, kon den „brief” niet vinden, scharrelde in papieren en correspondentie, stelde eindelijk voor, mij het gevraagde en overeengekomen bedrag uit te keeren.

„Nee, dat doe ik niet”, weigerde de ander pertinent. „Daar durf ik de verantwoording niet van op me nemen”. En zich tot mij keurend met onbeschaamde driestheid in z'n gesprekston: „Maar hoe komt u erbij meneer zóó'n bedrag te eischen, zóó'n bedrag, dat betalen we aan meneer Vogel als die hier komt in costume en alles uit z'n hoofd doet, de heele Eudipès, ja menéer, de hééle Eudipès uit z'n hoofd, da's geen praatje, nie-waare....?”

„Mijnheer de penningmeester”, kalmeerde ik zakelijk, „wat doet uw artistieke appreciatie van mijnheer Vogel ertoe? Dat staat buiten de zaak. U hebt mij conditiën gevraagd”....

„Nee menéer”, schreeuwde deze onredelijke heer.

„Ja menéer”, bekrachtigde de financieel-getroffene.

„Laten de heeren nou in mijn woning geen ruzie maken”, suste verstandig de jonge, onervaren secretaris. „In elk geval is 't honorarium zooveel, dus mijnheer Bart, — zoo heette de al te secure bewaarder der penningen, — betaalt u

dat nou uit, dan zullen we de rest opzenden”.

Er gebeurde niets. Bart weifelde, aarzelde, deed onbeholpen. De secretaris-in-hemdsmouwen wachtte, ik bekeek de chauffeurspet, en het hoofd dat er onder zat. Het sloeg elf uur. We keken naar de klok en naar den heer Bart. De secretaris knoopte z'n vest los en stroopte z'n das af. Ik begon heen-en-weer te loopen, neuriënd ik-weet-niet-wat. Eindelijk fluisterde de delicate penningmeester iets in het oor van den half-ontkleeden jongen man, die weldra verdween en met vijf rinkelende guldens terug kwam. Bart ontving ze en smet de geldstukken met een nonchalanten maar nijldigen worp op tafel, zoodat er één af en op den grond rolde.

De zaak ging hem verder niet aan. De „thesaurier” nam haastig afscheid van zijn medebestuurder, knoopte zijn jas hoog dicht, knikte kort en nijdig naar mijn kant, liep in de richting van de deur.

„Dus de rest zendt u mij dan wel na”, vriendelijkte nog de van ver gekomen gast.

„Daar leit de rest”, wees dit College-lid naar de tafel, „en méér geef ik geen cent! 't Is genoeg! 't Is méér dan genoeg! De Voorzitter is 't volkomen met me eens!”

„Maar er is toch geconditionneerd....”

„Geconditionneerd... geconditionneerd... dat raakt m'n kouwe kleeren niet... ik géef niet meer... 't is me niet meer waard... alles in je gewone pakkie... meneer Vogel maakte toilet... die deed de heele Eudipès uit z'n hoofd... die man was doodmoei in 't end, ja meneer, doodmoei, zoo'n man verdient 't....”

„Ja maar 't was toch grootendeels eigen-werk”, klonk de verdedigende stem van den heer des huizes, die, op een kanapee zittend, een schoen los-veterde.

„Eigen-werk, eigen-werk”, memoreerde netelig het oudere en overheerschende bestuurslid, „wat voor eigen-werk, je denkt telkens: nou gebeurt er wat en er gebeurt geen steek. Da's geen kunst. Daar betaal ik niet voor. 't Is met wat u ontvangen hebt en wat daar op tafel leit schitterend en schitterend betaald. Goeienacht!”

.....
Ik had een goëden nacht. Want daar, in het kleine dorpshotel, honderd en twee en zeventig kilometers van Amsterdam, ontstond eene gedachte: de wonderbaarlijke gedragingen van dit o zeer kunstzinnig, maar wel wat trouweloos College aan het daglicht te openbaren.

Overneming verboden.

FRANS HULLEMAN.

IN LIMBURG.

MAASTRICHT, de oud-historische stad met haar eeuwentrotseerende gebouwen en hier en daar nog ongesloopte omwallingen, aan de Zuid-zijde verlatend, ter rechterzijde een oude kazerne voorbijgaand, ziet men weldra langs het weiland „de Kommen” wandelend, voor zich de groenende zijglooiingen van den St. Pietersberg, een ontzaglijken monsterromp, daar gelegen met den kop óp het fort St. Pieter, een brok geschiedenis-in-steen.

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE RUÏNE LICHTENBERG AAN DE MAAS.

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE BRUG OVER DE MAAS BIJ MAASTRICHT.

Een smalle, hobbelige, holle weg leidt lichtkronkelend naar boven. Na een kwartiertje klimloopen ziet men, zijn vermoeienis nog wat uithijgend, plotseling aan de rechterhand het fort, met den bovenrand uitronkend boven de eiken-kreupelboschjes.

Dalend-en-klimmende paadjes kronkelen er heen, totdat men staat voor de steenenmassa, die lijkt weggezakt in een kuil, gedragen door een onderbouw van meters-dik-zware muurvestingwerken en gewelven.

Een diepe grachtgraving en loopgraven er omheen zijn nog aanwezig als oude verschansingen.

De bovenzijden zijn met gras begroeid en het lijkt geheel zoo uit den grond gehouwen, als waren alleen de zijwanden, dikke baksteenmuren met granieten hoeksteen tot grootere stevigheid aangebracht.

Honderden schietgaten in de zijwanden, waarvan er nog gaaf-randig zijn overgebleven, andere afgebrokkeld als herinnerings-teekenen aan gevechten uit door ons niet beleefde dagen. Er werd gevochten daar, waar nu de vrede rust sluimert. En waar in tijden van oorlog en onlusten geweer- en kanonschoten donderden en krijgsgeschreeuw van woedend-strijdende mannen weergalmde, ligt thans het stilzwijgen als om een doode. Slechts nu en dan wordt die stilte even verbroken door het schorre geblaf van een waakzamen hond voor een tot woning ingericht stuk kruitmagazijn van het in onbruik-liggend fort.

Van de oude sterkte terugkeerend langs dezelfde klimmend en dalende voetpaadjes, komen we vóór op de wijde uitgestrektheid van het berg-bovenvlak, gedekt door de bruine heide en in de verte hier en daar een stuk ontgonnen bouwland.

Sober is daar de natuur. Geen boschjes staan er te groenen; geen planten- en bloementooi wordt er tot schoonheid. Maar dáár is de schoonheid, de natuur-armoede en de stille eenzaamheid.

Dáár is de heide met zoemende bijen, die honing vergaren uit het bruinende kruid; met den stijgenden en dalenden en wederom stijgenden leeuwerik met zijn helder getierelieker hoog in de stille, wolkenlooze, blauwe lucht; den herder, geleund op den staf bij een wollige, witte kudde van zwijgende, dicht bij elkaar grazende schapen en den nimmer rustenden, altijd wakenden hond.

En dáár is de schoonheid van een reeds ver-vergane bouwval, het overgebleven voetstuk van een zwaren toren gelijkend, die moest dienen tot spiedpunt over het Maasdal: de ruïne Lichtenberg. Een grauw-verweerde, uit mergelsteen gebouwde sterkte, dakloos met grillig-verbrokkelde deur- en vensteropeningen. Muurbloemen

Foto Aug. F. W. Vogt.

RUÏNES VAN HET FORT ST. PIETER BIJ MAASTRICHT.

kransen den ongelijk-en-scheef-afgebrok-ten bovenkant van de zijwanden. Het lijkt wel een doodshoofd, zoo grauwbreek, iets uitgemergelds, passieloos'.

Als men er binnen treedt, voelt men de kilte der eeuwig-open en toch maar weinig zon inlatende vertrekruimten aan het gelaat. Gesproken stemmen galmen na, alsof ze werden herhaald door nog daar wakende geesten uit eeuwen geleden. Er hangt een duffe geur als van bloed, dat er gestroomd heeft in dagen van wreedheid. Want ook daar werd eens gevochten. Als vijandelijke strijdmacht op vloten de Maas kwam afzakken, dan werd zij bespied van uit die kleine sterkte, en was het voor de krijgers, die daar met vechtlust te wachten lagen, een teeken om op hun hoede te zijn. Langs den steilen bergrand klommen de aanvallers naar boven, maar werden teruggehouden door een hagel van steenbrokken, totdat zij na te veel verliezen, óf wel op de vlucht

sloegen, óf met den moed der wanhoop den top bereikten en losstormden tegen den zich in de sterkte terugtrekkenden vijand. Maar nu is het er stil, dood-stil.

* * *
Wij staan op den rand van den steil neerhellenden heuvel en kijken naar beneden: een prachtig panorama van het Maasdal, waar de doode, ondiepe rivier de Maas ligt gekronkeld als een ontzaglijke, zilverig-glimmende, slapende slang.

Bouw- en weilanden strekken zich ver uit tot aan de scheiding van het land en de lucht. Hier en daar een groene weide, met vruchtboomen beplant. Op de talloze akkers zijn bukkende mannen en vrouwen aan het werk, zwijgend door-zwoegend. Ook daar is het stil in de diepte...

Neen, wacht, men hoort een ver, maar helder geluid. Het is de zingende stem van een boerenmeid, die na den arbeid huiswaarts stapt door de velden, schop en schoffel meedragend. Maar spoedig verdwijnt zij in een woning en met haar de zang van haar helder klinkende soprane-stem, en de stilte is er weer. Doch plots uit de verte aangrommend, hoort men het brommen van een aanstoomenden, nog onzichtbaren trein, die aanstonds met snelle vaart door de velden schuift, telkens en telkens zich verbergend achter groene boschjes.

Als één voor één uit de vage diepte van het dal opduikend ziet men talloze huizencomplexen met roode daken en bont geschilderde vensterramen en deuren. En ver, heel ver, als een toevallige neêrwerp van ontelbare huizen, de stad Maastricht, met talrijke, als om 't hoogst de lucht inprikkende torens en fabrieksschoorsteenstenen. Zware, zwarte kolenrookwolken zweven boven de stad, langzaam optrekkend en wegdrijvend in de wind-stille lucht.

Daken als op en in elkaar, niet één zoo hoog als het andere en toch met weinig verschil in hoogte, lijken een massa, grillig gevormd door de huizen, zoo samengedrongen, of er geen scheiding van straten door heen ging. Alleen op bepaalde punten een groot gebouw of hooge toren, Wandelt men dan rechts van de ruïne Lichtenberg nog een eindje voort over de heide, dan duurt het niet lang, of men ziet rechts en links op en langs den berg bouwland met wiege-ruischend koren. En rechts in de diepte, alleraardigst, sprookjesachtig verscholen tusschen steil neerhellende, met gras en kreupelboschjes begroeide bergzijden, in de donkerte van welig-lommerend groen, een complex van huisjes, het Belgische dorpje Canne, met de, alle witgekalkte, woninkjes.

En als er de avond komt vallen over het landschap met zeeblauwe en purpere wazen na den zonnedood, dan wordt er de ijle lucht melodisch van het angelusgeklank der dorpsklokjes, heel in de verte, langs den horizon rondom, waar klein en fijn afgeteekend op den lagen hemel, even boven de berg-ruggen uitpuntend, een tiental kerktorentjes uit de verte roepen, dat achter de heuvelen verdoken in de stilte der landelijkheid een kerkje en een dorpje zijn gelegen.

Dan stijgt er een zingend geluid langs de bergglooiing als banglijk-smeevende kinderstemmen: het zijn de nonnen in het klooster aan den voet van den berg, die gezamenlijk in den kloostertuin luid haar avondgebeden doen, zichzelf vervromend en den stillen wandelaar in de verte verinnigend, wanneer hij huiswaarts keert, na 't genot van een heerlijke wandeling door de natuur van Maastrichts naaste omgeving, en in de oudste streken van ons vaderland. LEO RIKMENSPOEL.

Overneming verboden.

Plaatsgebrek noodzaakt ons, het slot van het artikel over Abazzia eerst in het volgend nummer op te nemen. RED.